

Užverčiamas 77-erių metų metraštis: kodėl Australijos lietuviai taria „sudie“ legendinei „Mūsų pastogei“

Yra datų, kurios žymi ne tik kalendorinių metų pabaigą, bet ir ištisos eros saulėlydį. Australijos lietuviams tokia data taps 2025-ųjų gruodžio 17-oji. Tą dieną į prenumeratorių pašto dėžutes įkris paskutinis, šventinis ir išskirtinai spalvotas savaitraščio „Mūsų pastogė“ numeris. Po beveik 77-erių metų nepertraukiamos leidybos nustoja plakti seniausio Australijos lietuvių laikraščio širdis.

Ana Vengrovskaja | Pasauliolietuvis.lt

Nors spaudos leidinių uždarymas šiais laikais nėra retenybė, „Mūsų pastogės“ pabaiga bendruomenei reiškia kur kas daugiau. Tai atsisveikinimas su leidiniu, kuris dešimtmečius buvo neatsiejama lietuviško gyvenimo Australijoje dalis. Ši istorija liudija apie ilgametes savanorių pastangas išsaugoti gimtąją kalbą ir brandų sprendimą oriai užbaigti veiklą pasikeitus aplinkybėms.

Apie tai, kas lėmė šį sunkų sprendimą, kokią unikalų archyvinį palikimą laikraštis išsaugojo ateičiai ir kaip be savo pagrindinės tribūnos gyvens viena tolimiausių lietuvių bendruomenių, portalui Pasauliolietuvis.lt papasakojo Australijos lietuvių spaudos sąjungos pirmininkė dr. Luda Popenhagen bei Australijos lietuvių bendruomenės (ALB) Krašto valdybos pirmininkė Rasa Mauragis.

Lydėjo nuo vaikystės

Laikraštis „Mūsų pastogė“ 1949 m. |
Australijos lietuvių bendruomenės
archyvo nuotr.

1949-ųjų sausio 26-ąją, kai Australijos krantus jau buvo pasiekusi didžioji karo pabėgėlių – vadinamųjų *dipukų* – banga, verslininkas Antanas Baužė įsteigė laikraštį. Pavadinimas „Mūsų pastogė“ buvo simboliškas: svetimame, karštame ir nepažįstamame krašte lietuviams reikėjo dvasinės pastogės, kurioje jie galėtų jaustis saugūs, savi ir vieningi.

„Gimiau Australijoje ir „Mūsų pastogę“ pažįstu nuo vaikystės, su ja užaugau. Mano tėvai buvo prenumeratoriai, šį laikraštį ne tik skaitydavo, bet abu į jį rašė straipsnius. Kai buvau paauglė, priklausiau skautams, vėliau – studentų sąjungai, ir mus skatindavo rašyti ką nors, tad ir pati parašydavau. Nenorėčiau dabar perskaityt, ką parašiau anais laikais“, – juokiasi laikraštį leidžiančios Australijos lietuvių spaudos sąjungos pirmininke dr. Luda Popenhagen.

Prof. emerita Luda Popenhagen „Mūsų pastogės“ atsisveikinimo vakare lapkričio 29 d. | Asmeninio archyvo nuotr.

Ji dalijasi jautriais prisiminimais iš vaikystės: „Prisimenu, kad labai rimtas dalykas būdavo, kai atvykdavo „Pastogė“ į namus. Tėvas visados pirmas perskaitydavo, paskiau mama, tada abu kalbėdavo, diskutuodavo apie viską, kas buvo rašyta. Buvo rašoma ne tik apie Australijos lietuvius, bet ir kitų šalių lietuvių diasporą – tiek, kiek žinių turėjo“, – prisimena L. Popenhagen. Jau suaugusi išvykusi gyventi į Prancūziją ir JAV, ji ir toliau prenumeravo leidinį.

Australijos lietuvių bendruomenės (ALB) Krašto valdybos pirmininkė Rasa

Mauragis taip pat atsimena „Mūsų pastogę“ nuo vaikystės – šis ir kiti laikraščiai vaikams buvo priemonė mokytis lietuvių kalbos.

„Atsimenu nuo pat vaikystės – buvau mažytė, pirmi prisiminimai turbūt yra, kai dar mokiausi pradinėje mokykloje. Gaudavom „Mūsų pastogę“ ir „Tėviškės aidus“ į namus ir reikėdavo lietuviškai juos skaityti. Taigi „Mūsų pastogė“ buvo visuomet dalis mūsų namų – ir kai augau ir jau vėliau, kai ištekėjau“, – prisimena bendruomenės pirmininkė.

„Mūsų pastogės“ atsisveikinimo vakaras, pirmą iš dešinės – Australijos lietuvių bendruomenės pirmininkė Rasa Mauragis | LR ambasados Australijoje archyvo nuotr.

Būdama moksleivė R. Mauragis rašė straipsnius į „Tėviškės aidus“, o vėliau ir į „Mūsų pastogę“. Jos tėvas Augustinas Kubilius buvo spaudos platintojas Adelaidėje, o sutuoktinio tėvas Aleksandras Mauragis kelerius metus ėjo

laikraščio redaktoriaus pareigas

Leidinys visai Australijai

„Mūsų pastogės“ komanda 1949 m.,
pirmas iš kairės – įkūrėjas Antanas
Baužė | ALB archyvo nuotr.

Australijos lietuvių spaudos sąjungos pirmininkė L. Popenhagen pasakoja, kad steigėjas A. Baužė ir redaktorius Jonas Žukauskas „Mūsų pastogę“ kūrė ne tik pokario pabėgėliams, bet ir tiems, kurie atvyko anksčiau.

„A. Baužė buvo verslininkas, jis labai maloniai sutiko dipukus atvykėlius nuo 47-ųjų metų. Laikraštį jis sukūrė, kad visi tuo metu gyvenantys Australijoje galėtų skaityti ir patys į jį rašyti lietuvių kalba“, – istorijos duris atveria pašnekovė.

Vėliau, 1952 m., laikraštis tapo oficialiu Australijos lietuvių bendruomenės savaitraščiu, o nuo 1977 m., siekiant išvengti teisinių ir administracinių keblumų, jo leidybą perėmė specialiai tam įkurta Australijos lietuvių bendruomenės spaudos sąjunga.

Šios sąjungos pirmininkė pasakoja, kad per tuos dešimtmečius Australijoje būta ir kitų bandymų: ėjo „Australijos lietuvis“, katalikiški „Tėviškės aidai“, Adelaidės ir Melburno biuleteniai. Tačiau „Mūsų pastogė“ išliko stabiliausias, ilgiausiai gyvavęs ir viso žemyno lietuvių vienijęs informacinis leidinys.

„Anais laikais, apie 6-ąjį dešimtmetį, buvo labai daug žurnalų, laikraščių. Kai kurie buvo savaitiniai ar mėnesiniai, kai kurie pasirodydavo tik kelis kartus per metus, bet iš viso jų buvo apie 30“, – sako Australijos lietuvė.

Apie Australijoje leistus lietuvių laikraščius L. Popenhagen rašė ir savo 2012 m. anglų kalba išleistoje knygoje „Australian Lithuanians“.

Sprendimas, kurį padiktavo realybė

Žinia apie „Mūsų pastogės“ uždarymą viešai nuskambėjo 2025 m. liepą, tačiau sprendimas brendo gerokai ilgiau. Pasak pašnekovių, tai lėmė ne viena, o keletas priežasčių, kurių ignoruoti tapo nebeįmanoma.

Vienbalsis Spaudos sąjungos valdybos sprendimas buvo priimtas po ilgu svarstymų ir konsultacijų su redaktore Dalia Doniela. Pasak L. Popenhagen, pagrindinės priežastys buvo drastiškai sumažėjęs prenumeratorių ir rašytojų skaičius bei finansinių rėmėjų trūkumas.

Spauda.org nuotr.

Prenumeratorių skaičius pradėjo mažėti maždaug nuo 1980-ųjų, o laikraščio leidimo kaštai – ypač spausdinimo ir pašto paslaugų – nuolat augo. „Mūsų Pastogė“ ilgus metus gelbėjo dosnūs rėmėjai: Saudargų šeimos palikimas, asmeninės Vytauto Patašiaus aukos, Australijos lietuvių fondo, Sidnėjaus ir Melburno lietuvių moterų draugijų bei Sidnėjaus lietuvių klubo finansinė pagalba. Šios aukos leido laikraščiui išsilaikyti dar daugelį metų, nepaisant mažėjančių pajamų.

Spaudos sąjunga bandė ieškoti paramos ir Lietuvoje – valstybės rėmimo programų diasporai, tačiau leidinys neatitiko kriterijų.

Didelė dalis laikraščio skaitytojų ir dar visai neseniai rašytojų yra vyresnio amžiaus žmonės – dipukai ar vyresni jų palikuonys.

„Viena didžiausių priežasčių, kodėl turime užbaigti „Mūsų Pastogės“ leidimą, yra lėšų trūkumas – jau dabar nebepakanka pinigų sumokėti už tai, kas reikalinga, kad galėtume veikti kas savaitę“, – atsidūsta L. Popenhagen.

Kadaise laikraštis skaičiavo daugiau nei 2000 prenumeratorių, šiandien jų liko vos 176.

„Prenumeratorių skaičius yra labai mažas ir kasmet, kai vyresnieji miršta, jų vietos niekas neužima“, – pasakoja R. Mauragis. Pasak jos, skaitmeninė versija taip pat nėra populiari – vyresnio amžiaus skaitytojai, kurie sudaro daugumą, nori gauti popierinį laikraštį.

Kita vertus, dabartinių prenumeratorių mėgstamas formatas nėra aktualus jaunimui – tad laikraštis atsiduria akligatvyje.

„Jaunesnieji yra pasisakę, kad jie neskaito „Mūsų Pastogės“. Jie teigia, kad šiandien internete galima matyti daug nuotraukų su labai mažai teksto – ir jiems patinka būtent toks, daugiau vaizdais nei žodžiais paremtas turinys“, – sako L. Popenhagen.

75 metų jubiliejų bendruomenės nariai minėjo plaukiojančiame restorane, Sidnėjaus uosto įlankoje | Australijos lietuvių bendruomenės Sidnėjuje nuotr.

75 metų jubiliejų bendruomenės nariai minėjo plaukiojančiame restorane, Sidnėjaus uosto įlankoje | Australijos lietuvių bendruomenės Sidnėjuje nuotr.

75 metų „Mūsų Pastogės“ jubiliejų bendruomenės nariai minėjo plaukiojančiame restorane, Sidnėjaus uosto įlankoje | Australijos lietuvių bendruomenės Sidnėjuje nuotr.

Kita problema – istoriškai prie laikraščio turinio prisidėdavo gabumų žurnalistikai turintys bendruomenės nariai, tačiau daugelio jų nebėra tarp mūsų.

„Kai aš augau, kiekvienas didesnis miestas turėjo savo korespondentus. Jie buvo savanoriai, bet labai gerai valdė plunksną. Tada nebeliko korespondentų grupės ir prieš renginį būdavo ieškoma, kas galėtų jį aprašyti, tekdavo ir pirmininkams parašyti, buvo bendruomenės darbas“, – pasakoja R. Mauragis.

Šiuo metu didžiąją dalį turinio sukuria redaktorė Dalia Doniela. Kas savaitę ji parengia, 8–12 puslapių leidinį. „Mes stebimės, kaip ji viena tai sugeba“, – redaktorės atsidavimu žavisi Spaudos sąjungos pirmininkė.

Kas užpildys informacinę erdvę?

Spauda.org nuotr.

Australijos lietuviai visai be informacijos neliks – regiono bendruomenės ir kitos organizacijos leidžia naujienlaiškius, informacinius biuletenius, naujienas skelbia socialiniuose tinkluose, ypač *Facebook*. Visgi, išėjus paskutiniam „Mūsų pastogės“ numeriui, nebeliks visą Australiją vienijančios žiniasklaidos priemonės.

„Skaitytojai yra iš visos Australijos. Ir kai kurie yra klausę: tai kaip dabar sužinosim naujienas? Kur bus skelbimai? Kur pranešimai? Tuos klausimus mes iškėlėm, kai paskelbėm liepos mėnesį, kad „Mūsų pastogė“ užsidaro“, – skaitytojų abejones atskleidžia L. Popenhagen.

Kaip ateityje bus užpildyta ši informacinė erdvė, buvo diskutuojama ir Australijos Lietuvių Bendruomenės Krašto Tarybos 41-ajame suvažiavime šių metų spalį. Krašto Tarybos rezoliucijoje Krašto Valdybai buvo pasiūlyta per 6 mėnesius sukurti komunikacijos strategiją ir parengti struktūrizuotas komunikacijos gaires, kurios padėtų laiku gauti reikiamą informaciją iš bendruomenių

Vis dėlto portalas Pasauliolietuvis.lt pašnekovės labiausiai nerimauja ne dėl naujienų sklaidos, bet dėl istorinės atminties – „Mūsų pastogė“ atliko neįkainojamą archyvaro funkciją.

„Pagrindinis iššūkis bus išlaikyti istorinę medžiagą apie Australijos lietuvių bendruomenes – tą darė „Mūsų pastogė“. Jei nori sužinoti, kaip Sidnėjus šventė Vasario 16-ąją prieš 30 metų, atsiverti laikraštį ir randi nuotraukas, kas ten vyko, kas dalyvavo. Tas archyvas mums yra labai svarbus“, – pažymi R. Mauragis.

L. Popenhagen džiaugiasi, kad iki šiol atspausdinti visi laikraščio numeriai – nuo 1949-ųjų iki paskutiniojo – yra archyvuojami. Elektroninės ir popierinės kopijos pasiekia Martyno Mažvydo biblioteką Vilniuje, Australijos nacionalinę biblioteką ir Naujojo Pietų Velso valstijos biblioteką.

„Mūsų istorija bus įamžinta ir prieinama visiems nemokamai. Tai guodžia“, – sako L. Popenhagen.

Paskutinis akordas - ne gedulas, o šventė

Lapkričio 29 d. Naujojo Pietų Velso valstijos bibliotekoje buvo surengta iškilminga atsisveikinimo vakarienė. Joje apsilankė virš 100 svečių, tarp jų – Lietuvos ambasadorius Australijoje, bendruomenės lyderiai ir, svarbiausia, žmonės, kurie kūrė šį laikraštį.

„Nenorėjome, kad žmonės išeitų verkdami, o kad jie didžiuotųsi tuo, ką visi kartu nuveikėme per 77-erius metus. Buvo pagerbti buvę redaktoriai, rėmėjai, rašytojai, net ir tie, kurių jau nebėra tarp mūsų – jų atminimą pagerbs atvykę šeimos nariai“, – pasakoja renginio organizatorė L. Popenhagen.

Šventėje skambėjo padėkos leidinio kūrėjams, redaktoriams, autoriams ir leidinio sielai – redaktorei D. Donielai, kuri beveik 25 metus rūpinosi, kad lietuviškas žodis pasiektų lietuvius Australijoje.

D. Doniela „Mūsų pastogė“ redaguoja beveik 25 metus | Asmeninio archyvo nuotr.

Renginio metu perskaitytoje savo kalboje D. Doniela pabrėžė, kad „Mūsų pastogė“, gimusi ankstyvosios lietuvių imigracijos į Australiją metais, daugiau kaip septynis dešimtmečius buvo svarbiausias tautiškumo švyturys ir ryšio su Lietuva palaikytoja, nuosekliai telkusi bendruomenę ir saugojusi lietuvišką žodį. Redaktorė priminė savaitraščio ištakas, dėkojo redakcijos rėmėjams,

bendradarbiams ir skaitytojams, akcentavo garbingą leidinio misijos įvykdymą bei, išreikšdama ir liūdesį, ir pasididžiavimą, atsisveikino su uždaromu laikraščiu. Anot redaktorės, svarbiausias klausimas šiandien – ar jaunoji karta perims estafetę ir toliau puoselės kalbą, kultūrą bei tradicijas šiame tolimame žemyne.

„Man asmeniškai darbas „Mūsų pastogėje“ labai patiko – tai buvo lyg Dievo dovana. Į darbąėjau lyg į šventę, visos naujienos suplaukdavo į redakciją, neskaičiavau darbo valandų – dirbau tiek, kiek maniau, kad reikia laiko viską atlikti taip, kad būčiau pati patenkinta. Per 25-erius metus susitikau, susipažinau ir bendravau su pačiais veikliausiais ir įdomiausiais Australijos lietuviais. Tai nepamirštama, tai nuolat bus su manim“, – portalui Pasauliolietuvis.lt sakė savaitraščio redaktorė. Išsamų interviu su D. Daniela skaitykite [šiam straipsnyje](#).

Lietuvos ambasadorius Australijoje Darius Degutis sveikina redaktore Dalią Donielą | LR ambasados Australijoje archyvo nuotr.

Gruodžio 17 d. pasirodysiantis paskutinis numeris bus ypatingas. Jis bus dvigubai storesnis – 16 puslapių, visas spalvotas. Jame bus sudėti atsisveikinimo laiškai, prisiminimai, istorinės nuotraukos ir kalėdiniai sveikinimai, kurie šiemet visiems bus nemokami.

„Be abejo, naujiena liūdna – čionai, Australijoje, esame pripratę gauti „Mūsų pastogę“ kas savaitę į namus. Ir kaip vienas skaitytojas neseniai pasidalijo, kai ateina „Mūsų pastogė“ į namus kas savaitę, tai tarsi būtų šeimos narys įėjęs į kambarį – labai miela, pranešimų ir naujienų yra ir gerų, ir blogų. Tai iš tos pusės liūdna. Bet geriau išeiti oriai, atšventus pasiekimus, negu užgesti tyliai, su trimis prenumeratoriais ir didelėmis skolomis. Veiklą baigiame švęsdami pasiekimus ir sveikindami tuos, kurie prisidėjo prie „Mūsų pastogės“ sėkmės“, – reziumuoja L. Popenhagen.

Projektas „Pasaulio Lietuva.“

Jei norėtumėte publikuoti straipsnį prašome nekeisti straipsnio pavadinimo, nurodyti informacijos šaltinį, autorių ir projekto pavadinimą.